

अभ्यास (Exercises)

मौखिक (Oral)

प्र०1. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में दीजिए।

- उ० (क) मनुष्यजीवने कस्य अधिकं महत्त्वम् अस्ति ?
उ० मनुष्यजीवने जलस्य अधिकं महत्त्वम् अस्ति।
(ख) भारतदेशः कीदृशः अस्ति ?
उ० भारतदेशः कृषिप्रधानः अस्ति।
(ग) जनाः कथं जलसंचयं कुर्वन्ति ?
उ० जनाः नदीषु सेतुं बद्ध्वा जलसञ्चयं कुर्वन्ति।
(घ) कं विना तृणानि अपि जीवितुं न शक्नुवन्ति ?
उ० जलं विना तृणानि अपि जीवितुं न शक्नुवन्ति।

प्र०2. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए।

- उ० (क) अस्माकं देशः नदीजलेन सस्यसम्पन्नः भवति।
(ख) तृणादीनि पशूनाम् आहारः भवन्ति।
(ग) जलस्य पर्यायवाचकः शब्दः जीवनम् अपि अस्ति।
(घ) भारतदेशः कृषिप्रधानः अस्ति।
(ङ) नद्याः जलं विद्युदुत्पादनेऽपि सहायकं भवति।

प्र०३. सन्धि-विच्छेद कीजिए।

उ०	शब्द	सन्धि-विच्छेद
(क)	अत्यावश्यकम्	अति + आवश्यकम्
(ख)	जीवनेऽपि	जीवने + अपि
(ग)	तथैव	तथा + एव
(घ)	तृणादीनि	तृण + आदीनि

प्र०४. नीचे लिखे शब्दों का संस्कृत वाक्यों में प्रयोग कीजिए।

उ०	शब्द	वाक्य प्रयोग
(क)	कृषकाः	(क) कृषकाः जलेन क्षोत्राणि सिञ्चन्ति।
(ख)	यत्र-तत्र	(ख) ग्रामेषु पशवः यत्र-तत्र भ्रमन्ति।
(ग)	सर्वत्र	(ग) अद्य सर्वत्र वर्षाजलं विद्यते।
(घ)	अपि	(घ) त्वम् अपि गृहकार्यं कुरु।
(ङ)	अस्ति	(ङ) इदं कस्य पुस्तकम् अस्ति?

प्र०५. अनुच्छेद का हिन्दी में अनुवाद कीजिए।

अस्माकं देशः ..... भवति।

उ० हिन्दी अनुवाद के लिए संकेत न० 2 का सरलार्थ देखिए।